

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Препорука БАН 002/13 од 31. маја 2013. године

У ВЕЗИ С ПРИМЕНОМ УГОВОРЕНИХ НЕОДРЕДИВИХ ЕЛЕМЕНАТА ПРОМЕНЉИВЕ КАМАТНЕ СТОПЕ ПРЕ ПОЧЕТКА ПРИМЕНЕ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ КОРИСНИКА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА

ЦИЉ ПРЕПОРУКЕ

Имајући у виду да се ставови изражени у одлукама судова поводом поднетих тужби корисника кредита крећу у правцу утврђивања ништавости примене уговорених неодредивих елемената променљиве каматне стопе, ради одговарајућег управљања правним ризиком и умањивања могућности настанка непредвиђених губитака и трошкова који могу проистећи из будућих судских спорова, банке би требало да, у складу с начелом савесности и поштења и начелима заштите корисника финансијских услуга, на адекватан начин ускладе своје поступање у погледу одредби уговора о кредиту на основу којих су, пре почетка примене Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС”, бр. 36/11), примењивани унапред неодређени и неодредиви елементи за утврђивање обрачуна променљиве каматне стопе.

РАЗЛОЗИ ПРЕПОРУКЕ

У чл. 8. и 26. Закона о заштити корисника финансијских услуга, који се односе и на уговоре о кредиту које банке одобравају физичким лицима, утврђено је да уговорна обавеза мора бити одређена, односно одредива, те да је новчана уговорна обавеза одредива што се тиче њене висине ако зависи од уговорених променљивих елемената (променљива каматна стопа), односно променљивих и фиксних, с тим што су променљиви елементи они који се званично објављују (референтна каматна стопа, индекс потрошачких цена и др.). Поред тога, елементи одредивости морају бити такве природе да на њих не може утицати једнострана воља ниједне од уговорних страна, а уговори не могу да садрже упућујућу норму на пословну политику кад су у питању они елементи који су наведеним законом предвиђени као обавезни елементи уговора.

Исто тако, у члану 54. Закона о заштити корисника финансијских услуга прописано је да се одредбе чл. 8. и 26. ст. од 1. до 3. тог закона примењују на све обавезе из уговора које доспевају после дана почетка примене тог закона, као и да су даваоци финансијских услуга дужни да до дана примене овог закона уговоре који су закључени до тог дана ускладе са овим одредбама.

Међутим, прописани почетак примене појединих одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга није спречио судове да у својим пресудама утврђују ништавост одредби

уговора о кредиту које су важиле до почетка примене тог закона, а на основу којих су банке једностране мењале и примењивале уговорене марже у погледу обрачуна камате, а потом и ануитета. Ове одлуке судова засноване су пре свега на одредбама Закона о облигационим односима којима је одређено да је уговор ништав када је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодређен или неодредив (члан 47), а да се предмет обавезе, у овом случају каматна стопа, има сматрати одредивим уколико уговор садржи податке на основу којих се обавеза може одредити или је одређивање поверено трећем лицу (члан 50). У складу с чланом 105. Закона о облигационим односима, судови су утврђивали делимичну ништавост уговора, тј. ништавост оних уговорених одредби на основу којих је банка, као економски јача страна, имала право да једнострано измени део каматне стопе позивајући се на измене „аката пословне политике” или „општих услова пословања” или нејасне и двосмислене појмове попут „промене тржишних услова”.

ТЕКСТ ПРЕПОРУКЕ:

1. Банкама се препоручује да, за сваки појединачни уговор о кредиту који су закључиле с клијентом пре почетка примене Закона о заштити корисника финансијских услуга, утврде укупан износ новчаних средстава који су наплатиле по основу повећања неодредивих елемената променљиве каматне стопе (нпр. промена каматне стопе у складу са актима пословне политике, општим условима пословања или промењеним тржишним условима), и то у периоду од једностраног повећања каматне стопе до почетка примене Закона о заштити корисника финансијских услуга.

2. Након утврђивања износа из тачке 1. ове препоруке, банка ће урачунати овај износ у превремену отплату кредита и о томе ће му без одлагања доставити обавештење са измењеним планом отплате кредита.

3. Банка неће од клијента наплатити никакву накнаду, нити евентуалне трошкове које може имати у вези са обављањем послова у складу са овом препоруком.

4. Банкама се предлаже да поступе у складу са овом препоруком најкасније до 1. августа 2013. године.